

Petrus Nylandts *De Nederlandtse Herbarius of Kruydt-boeck*

Bij het boekhistorisch onderzoek dat Marjolein de Vos sinds 2014 verricht naar de collectie van dr. D.A. Wittop Koning besteedt zij extra aandacht aan boekbindingen, herkomst en gebruikerssporen. Tot op heden heeft zij al veel belangrijke vondsten gedocumenteerd.

Auteur **Marjolein de Vos MA**, *Universitaire Bibliotheken Leiden, boekhistorica*

Bij het raadplegen van het volgende werk in het catalogiseren van de collectie van dr. Wittop Koning worden wij begroet door een bescheiden band van rood leer met duidelijke slijtage door gebruik. Van het eens glinsterende bladgoud op de rug zijn slechts nog enkele sporen zichtbaar. De kleurrijke gegraveerde titelpagina vertelt ons dat dit werkje *De Nederlandtse Herbarius of Kruydt-Boeck* is van Petrus Nylandt (circa 1635–circa 1675).

Gedrukt t'Amsterdam

Deze verkleinde editie van *De Nederlandtse Herbarius of Kruydt-Boeck* van de Amsterdamse dokter Petrus Nylandt is gedrukt te Amsterdam door de boekverkoper Michiel de Groot in 1680. De eerste druk van dit werk was een quarto formaat gepubliceerd in 1670 door Marcus Doornick, eveneens in Amsterdam.

De tekst van *De Nederlandtse Herbarius* is vergezeld van gravures van planten, bomen, bloemen en zaden. Wat de editie uit Wittop Konings collectie zo bijzonder maakt, is dat de illustraties zorgvuldig zijn handgekleurd. Het is moeilijk te bepalen in welke periode dit is gebeurd, maar uitzonderlijk is het zonder twijfel. Het inkleuren is met veel oog voor detail gedaan: er is zelfs rekening gehouden met de schaduw op de bladeren.

Een achttiende-eeuwse eigenaar heeft een interessante boodschap achtergelaten op het schutblad. Naast de initialen 'GFS' en de datum 1772 stelt hij dat *Hic liber e[st] raris[simus] et utilis[simus]* (Dit boek is uiterst zeldzaam en bruikbaar). Voor deze persoon zal het boek klaarblijkelijk aanzienlijke (praktische) waarde hebben gehad, gezien hij dit bericht hier zo achterliet.

Deze enkele zin kan ons al veel vertellen over hoe dit werk werd gebruikt en beoordeeld. Wellicht was 'GFS' degene die heeft geïnvesteerd in het laten inkleuren van de gravures. Dit zal zonder meer een kostbare toevoeging zijn geweest.

Men zal soms wellicht denken dat een oude druk in zijn perfecte staat het meest waardevol is. Het tegendeel is vaak waar als het gaat om de historische waarde. Gebruikerssporen die nietszeggend lijken, hebben vaak juist veel betekenis.

Het is belangrijk herkomst te documenteren en verder te onderzoeken, zodat de geschiedenis én het boek zelf beter begrepen kunnen worden. ■

Dit project is mogelijk gemaakt door de Van de Sande Junior Fellowship, het Scaliger Instituut en Universiteitsbibliotheek Leiden. De Commissie voor de Geschiedenis van de Farmacie belicht bijzondere thema's over het farmaceutisch erfgoed. Voor meer informatie: geschiedenis@knmp.nl.

BIJZONDER AAN DEZE EDITIE VAN DE NEDERLANDTSE HERBARIUS IS DAT DE ILLUSTRATIES ZORGVULDIG MET DE HAND ZIJN INGEKLEURD.